

2011-10-13

STRATEGIRAPPORT FÖR ETIOPIEN, SEPTEMBER 2010 – AUGUSTI 2011

SAMMANFATTNING

Landstrategin för utvecklingssamarbetet med Etiopien anger följande samarbetsområden: (i) demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter, (ii) social utveckling och (iii) ekonomisk tillväxt.

Sida konstaterar att det demokratiska utrymmet efter de senaste två valen (2005 och 2010) har minskat p.g.a. restriktiva lagar har stiftats för media och inom anti-terror området. Möjligheterna för politiska partier och CSO:s att verka har försvårats, samt respekten för de mänskliga rättigheterna har försämrats. Det i sin tur begränsar de rättigheter som garanteras i gällande konstitution. Överlag har det begränsat möjligheter att främja politiska och civila rättigheter medan främjandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter visat framsteg. Vad gäller social utveckling konstaterar Sida att, trots de stora satsningar och framsteg som gjorts inom de sociala sektorerna förväntas Etiopien inte uppnå Milleniemålen. Det svenska bidraget till dessa sektorer med fokus på kvalitet och jämställdhet har varit synnerligen relevant. Tillväxten i Etiopien har under de sista fem åren varit hög (över 10% årligen), men denna tillväxt har framförallt drivits av en urban servicesektor tillsammans med stora offentliga infrastrukturinvesteringar och sociala reformprogram. Privata sektorn har härmed trängts ut av statligt ägda företag.

Dialog mellan givarna och företrädare för den etiopiska regeringen sker på alla nivåer. Sverige deltar aktivt på samtliga nivåer. Den mest effektiva/relevanta dialogen sker dock på programnivå. Givarna har försökt föra en dialog om ekonomin samt mänskliga rättigheter och demokrati men med föga framgång. EU, som är en av de största givarna, har därför föreslagit att dialog istället ska ske med berörda sektorministrar i stället som tidigare direkt med premiärministern.

Slutligen kan Sida konstatera att de uppsatta målen i strategin kommer att uppnås förutom när det gäller civila och politiska rättigheter.

Mot nämnda bakgrund bör stöd ges till de förändringsaktörer och samarbetet med andra givare fördjupas.

1. INLEDNING

Utvecklingssamarbetet styrs av "Landstrategi för Etiopien 2003 – 2007" som sedan förlängts på årsbasis. I ett regeringsbeslut från 12 februari 2009 angavs att i huvudsak icke-statliga kanaler ska användas för stöd till utvecklingen i Etiopien och med merparten för stöd till området Demokrati och Mänskliga Rättigheter.

Målen i nu gällande landstrategi är vagt formulerade och är därmed svåra att mäta, men i denna rapport redovisas måluppfyllelsen så långt möjligt mot bakgrund av tillgängliga data.

2. EKONOMISKT UTFALL

I början av 2011 allokerades preliminärt 195 Mkr, senare reviderats till 145 Mkr, till ambassaden för genomförandet av strategin. T.o.m. 31 augusti 2011 har totalt 65 Mkr utbetalats d.v.s. 45% av anslaget.

Gällande landstrategi anger tre breda samarbetsområden, plus forskningssamarbete", vart och ett med flera underområden, enligt nedan:

	Allocation 2011 (MSEK)	Disbursed Jan-Aug (MSEK)	Forecast Jan-Dec 2011 (MSEK)
Democratic Development and Respect for Human Rights		24 688	64 152
Social Development		15 241	27 500
Economic Growth		9 607	20 437
Research Cooperation		15 845	35 009
Grand Total	[145 000¹]	65 381	147 098

Sida har i dagsläget endast två kvarvarande avtal med statliga institutioner¹, motsvarande 31% av portföljen.

Regeringsbeslutet från 2009 anger vidare att "Om den lag om enskilda organisationer² som antagits av det etiopiska parlamentet förhindrar utländskt stöd till vissa enskilda organisationer, eller förhindrar ökat stöd till förmån för mänskliga rättigheter och demokrati, ska volymen på det totala svenska biståndet till Etiopien minskas i minst samma omfattning som volymen på det stöd som inte kan utbetalas till följd av det nya etiopiska regelverket." Fastän svåranalyserat antar Sida att minskningen av landramen som skett sedan 2009

¹ Dessa avtal är med Addis Abeba University (AAU) 35 MSEK beräknas utbetalas 2011 och Bahar Dar University (BDU) 10.8 MSEK 2011.

² The Proclamation on Charities and Societies

(från 250 Mkr till nuvarande 145 Mkr) reflekterar mer än svårigheten att arbeta genom "alternativa kanaler" och stöd till Demo/MR.

Direkt stöd till området Demo/MR inom politiska och civila rättigheter uppgår till ca 64 MSEK (44% av portföljen), och till sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter genom det civila samhället – till områden som hälsa, utbildning och kvinnors ekonomiska egenmakt, uppgår stödet till 28 MSEK (19%).

3. RESULTAT

3.1 Samarbetsområde 1

Demokratisk Utveckling och Respekt för Mänskliga Rättigheter

Under detta samarbetsområde identifierar gällande strategi tre olika insatsområden, nämligen:

1. Demokrati, gott styrelseskick och Mänskliga Rättigheter
2. Sektorprogram för reform av rättsväsendet
3. Freds- och Konflikthantering

Stöd till det förstnämnda området har framförallt fokuserat på kapacitetsutveckling av demokratins institutioner såsom Democratic Institutions Program (DIP) i syfte att främja civila och politiska rättigheter. Dessutom har stöd riktats till icke-statliga aktörer som varit verksamma för att främja kvinnors och flickors rättigheter ekonomiska och sociala rättigheter. Genom civila samhällsprogrammet ges stöd till 6 paraplyorganisationer (detta stöd når totalt 112 lokala organisationer).

Några sektorprogram för reform av rättsväsendet har inte varit aktuella under rapporteringsperioden, men däremot har vissa smärre insatser fått fortsatt stöd med fokus på traditionella tvistlösningsmekanismer samt utbildning av domare inom internationell arbetsrätt.

För närvarande stödjer Sverige totalt 18 insatser inom portföljen för Demo/MR. Nedan följer en redovisning av de tre största insatserna inom området Demo/MR.

3.1.1 Resultat på insatsnivå

Insats 1: Program för Stöd till Etiopiens Demokratiska Institutioner³

Programmet är ett givargemensamt stöd genom UNDP till sju relativt nya demokratiska institutioner i Etiopien ⁴

---

³ Källor för rapporteringen i detta avsnitt utgörs av halvårsrapporter för perioderna July till Dec 2010 och Jan till Juni 2011, årsrapport för Democratic Institutions Program (DIP) för 2010, samt en rapport från halvtidsgenomgången.

Insatsens huvudsakliga mål är:

- att främja mänskliga rättigheter och ett gott/demokratiskt styrelseskick;
- att stärka de demokratiska institutionernas kapacitet att främja och skydda mänskliga rättigheter;
- att stärka medborgare i att vara aktiva och effektiva deltagare i den demokratiska processen samt att respektera andras rättigheter.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills(MSEK)	Samarbetspartner(s) och genomförande-kanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
40,0	0708-1110	40,0	Statliga institutioner genom UNDP	Programstöd	36%

Resultat:

- *Ombudsmannens* kapacitet att genomföra undersökningar av statliga verk och myndigheter har ökat. Så t.ex. har en granskning av Etiopiens "försäkringskassa" gjorts. Till följd av informationskampanjer har allmänhetens medvetenhet om ombudsmannens roll ökat och liksom antalet klagomål myndigheten tar emot.⁵
- *Anti-korrptionskommissionen* har gjort stora framsteg med att implementera den lag som ålägger personer med offentliga ämbeten att redovisa sina tillgångar. I slutet av 2010 hade totalt 14,500 politiker och tjänstemän redovisat sina tillgångar, inklusive premiärminister Meles Zenawi. Myndigheten har också tagit emot ett ökande antal klagomål och tips om korrption från allmänheten. Myndigheterna hanterar ett ökande antal korrptionsfall, t.ex. inom områden med stora utmaningar som förskingring och landrättigheter.⁶
- *Riksrevisorn* har, till följd av omfattande utbildning av personalen ökat kvalitén i revisionsrapporterna. Dessutom genomförs ett större antal revisioner än tidigare.⁷
- Till följd av en av de rekommendationer som lämnades vid halvtidsöversynen av programmet har samtliga deltagande organisationer tagit fram *jämställdhets- och kommunikationsplaner*.

4 Den lagstiftande kammaren ("riksdagen"), den andra "federala" kammaren (med representation från Etiopiens samtliga regioner), kommissionen för mänskliga rättigheter, ombudsmannaämbetet, antikorrptionskommissionen, riksrevisorn samt valkommissionen.

5 Årsrapport för Democratic Institutions Program (DIP) för 2010, s. 34

6 Årsrapport för Democratic Institutions Program (DIP) för 2010, s. 40-41

7 Årsrapport för Democratic Institutions Program (DIP) för 2010, s. 54

Syftet med programmet är främst att bygga kapacitet hos institutionerna, vilket framförallt har tagit sig uttryck i nyrekrytering, utbildning, utrustning, studieresor och etablering av regionala kontor. Givarna för dock en ständig diskussion kring Etiopiens politiska vilja att faktiskt ”stärka medborgarnas aktiva och effektiva deltagande i demokratiska processer”. De risker och svagheter programmet uppvisat i förhållande till förväntade resultat och måluppfyllelse beror till största delen på brist på professionell personal, hög personalomsättning, försenade utbetalningar från givarna och kvarvarande finansieringsgap. Den nya nationella Planen för Tillväxt och Omvandling⁸ som lanserades 2010 ålade de deltagande institutionerna att skriva om sina strategiska planer i linje med den nya inriktningen vilket ytterligare försenade genomförandet.⁹ Vid halvtidsöversynen av programmet (2010) lämnades en rad rekommendationer för att öka programmets prestation under den kvarvarande genomförandeperioden (2011-2012) och implementeringen av dessa har påbörjats.

Sidas bedömning är att institutionerna presterat relativt bra på teknisk nivå i förhållande till uppsatta mål och med en rimlig effektivitet med hänsyn till de utmaningar som råder. Överlag bedömer Sida att programmet är ett effektivt sätt att bidra till ökad kapacitet inom de sju berörda institutionerna, men noterar samtidigt bakslag särskilt vad gäller nämnda civilsamhälleslag. Stödet är dessutom kostnadseffektivt eftersom den bygger på harmonisering mellan biståndsgivarna. En hög riskfaktor är att DIP verkar i en politiskt känslig miljö, med begränsad möjlighet att främja politiska och civila rättigheter som i sin tur försvårar för institutionerna att kunna utöva sina mandat fullt ut och på ett oberoende sätt. Detta riskerar uppfyllandet av programmets långsiktiga mål.

Insats 2: Pathfinder International i Etiopien – stöd till Sexuell och Reproductiv Hälsa (SRHR) i 53 distrikt

Insatsens huvudsakliga mål är:

- att bidra till minskad spridning av HIV/AIDS, liksom minskad stigmatisering och diskriminering av människor som lever med HIV, samt till förbättrad livskvalitet;
- att bidra till ökad tillgång till service för både vuxna och ungdomar, inom området reproduktiv hälsa, genom geografisk expansion och nya arbetsmetoder.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner och genomförandekanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
59,5	0409-1109	59,5	Pathfinder, en internationell NGO som i sin tur samarbetar med den lokala förvaltningen	Projekt	100%

⁸ The Growth and Transformation Plan (2010 – 2015)

⁹ Årsrapport för Democratic Institutions Program (DIP) för 2010, s. 15-17

Resultat som bidragit till att:

- HIV-prevalens hos befolkningen minskat från 2,8% 2009 till 2,1% 2010.
- Antalet personer som nås med information, rådgivning och preventivmedel har ökat med 12,9 % under tidsperioden 2009-2010. Ökad medvetenhet förväntas minska HIV/AIDS-infekterade personer ytterligare.
- Antalet föräldralösa och utsatta barn som fått tillgång till vård, utbildning och försörjningsstöd har ökat med 32,7% (2009-2010), genom finansiellt stöd till lokala myndigheter.

Pathfinder har lyckats att med relativt begränsade resurser nå ut till 58 distrikt. Organisationen är en av få CSO:s verksamma inom HIV/AIDS området, med stor geografisk täckning i Etiopien. Projektet ska genom samarbete med de lokala myndigheterna bidra till det nationella målet att reducera antalet fall av HIV/AIDS infekterade från 2,8% år 2009/10 till 1,4% år 2014/15. Projektet har lyckats mindre bra med att förbättra de HIV/AIDS infekterade människors livskvalitet.

Insats 3: Pact-Ethiopia Samarbete med civila samhällsorganisationer inom området för kvinnors rättigheter, könsstympling samt kvinnors ekonomiska egenmakt.

Insatsens huvudsakliga mål:

- Att främja kvinnors sociala och ekonomiska status genom att ge dem bättre ekonomiska möjligheter, tillgång till utbildning, familjeplanering/reproduktiv hälsa och HIV/AIDS vård.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner och genomförande - kanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
49,45	0409-1212	40,45	Pact	Projekt	100%

Resultat:

- Möjligheterna till lån till fattiga kvinnor har ökat med 26 procent (från 2,539,052 ETB till 3,188,842 ETB) år 2010.
- 272 kvinnogrupper med ca 6.000 medlemmar har förstärkt sin ekonomisk kapacitet. De samlade intäkterna har ökat med 47% under ett år till närmare 700.000 ETB år 2010).
- De totala besparingarna för de 272 kvinnogrupper förbättrats . Den totala gruppbesparingen ökade med 54% under ett år till ETB 1.8 m ETB år 2010).
- Antal personer, närmare 4000, som genomgick frivillig rådgivning och HIV-test är en fördubbling under 2010.

Den ökade tillgängligheten till lån för fattiga kvinnor i valda distrikt har möjliggjorts genom stöd till Pact. Den ökade kollektiva inkomsten för fattiga kvinnor har varit relativt god. En mer detaljerad analys krävs för en tydligare bild av hur fattiga kvinnors ekonomiska egenmakt förändrats. Utbildningsstödet via Pact är betydande, framförallt genom vuxenutbildning, vilket bidrar till att öka fattiga kvinnors förmåga att generera inkomster. Kapacitetsuppbyggnad av Pact's samarbetspartners, framförallt inom områdena uppföljning, utvärdering, rapportering och lärande har också skett.

Sida bedömer att det finns ett behov av ökade insatser inom området HIV/AIDS och RH och att Pact i ökad utsträckning bör fokusera på dessa områden, eftersom det indirekt har betydelse för fattiga kvinnors ekonomiska egenmakt.

3.1.2 Bedömning av utvecklingen mot strategins mål för samarbetsområdet: Demokratisk Utveckling och respekt för Mänskliga Rättigheter

Gällande strategi slår fast att "*En fortsatt demokratisk utveckling och full respekt för mänskliga rättigheter är av central betydelse i det svenska utvecklingssamarbetet med Etiopien*". Emellertid har både Sida och UD i rapporteringen från Etiopien tvingats konstatera att respekten för de mänskliga rättigheterna har försämrats¹⁰. Framförallt har det försvårat möjligheten att arbeta med politiska och civila rättigheter. Civilsamhälleslagen har även påverkat till att Sveriges samarbete med en rad lokala organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter har upphört.

Den etiopiska konstitutionen, som antogs år 1994, garanterar grundläggande mänskliga rättigheter och demokratiska principer såsom yttrandefrihet, mötesfrihet och organisations/föreningsfrihet. Brister i genomförandet av dessa rättigheter har länge varit en följd av politiska, sociala och ekonomiska begränsningar. Ny lagstiftning begränsar dock vissa grundläggande fri- och rättigheter som garanteras i konstitutionen.

I linje med Sveriges Policy för Demokratisk Utveckling och Mänskliga Rättigheter¹¹ och i syfte att upprätthålla det begränsade demokratiska utrymme som finns kvar, har Sverige valt att å ena sidan fortsätta stödja kapacitetsuppbyggnad inom offentliga demokratiska institutioner (DIP), och å andra sidan stödja möjliga förändringsaktörer genom civilsamhället och den privata sektorn. Ett sådant tvåsidigt angreppssätt, är centralt för främjandet av Etiopiens demokratiseringsprocess. Bland annat har det möjliggjort främjandet av politiska och medborgerliga rättigheter, vilket endast får ske via samarbete med statliga organ. Stöd till sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter sker främst via CSO programmet.

¹⁰ Se t.ex. svenska UD:s rapport "Mänskliga Rättigheter i Etiopien 2010"

¹¹ Se särskilt avsnittet om demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter i auktoritära stater.

Genom aktuella insatser inom området för Demo/MR bidrar Sverige till genomförandet av ett flertal rekommendationer som angetts av FNs granskningskommitté. Bland annat uppmanas Etiopien i granskningsrapporten av efterlevnaden av politiska och civila rättigheter att utveckla fullt fungerande nationella MR institutioner, dessutom noteras behov av att stärka tillgången på fri juridisk rådgivning och stöd¹². Genom DIP stödet som syftar till att utveckla relevanta demokratiska institutioners kapacitet bidrar Sverige till den etiopiska MR-kommissionens samt ombudsmannaämbetets förmåga att utöva sitt mandat.

Ökade insatser mot att förhindra skadliga traditionella sedvänjor såsom kvinnlig könsstympning samt åtgärder för att främja jämlikhet lyfts också fram som centrala rekommendationer i granskningsrapporten av kvinnors rättigheter¹³. En rad organisationer erhåller svenskt stöd för bekämpning av våld mot kvinnor och stärkandet av kvinnors ekonomiska egenmakt.

Trots det begränsade finansiella bidraget, har Sida varit en aktiv och drivande aktör i det givargemensamma arbete som tagit till uppgift att följa och kartlägga effekterna av CSO-lagen, föra dialog med regeringen om en flexiblere tillämpning av denna lag, samt sätta upp nya, innovativa mekanismer för stöd till CSO:s. Genom fortsatt och utökat bilateralt stöd till CSO:s verksamma inom området social och ekonomisk utveckling har Sida hjälpt många av dessa igenom en svår period.

Sammantaget konstaterar Sida att målen för strategiperioden delvis har uppnåtts. Trots de begränsade möjligheterna att arbeta med dessa frågor i Etiopien, finner Sida att den nuvarande insatsportföljen förblir relevant. Bortsett från den politiska risken att det demokratiska utrymmet minskar ytterligare, finns också kopplingar till den problematiska regionala utvecklingen på Hornet. Det finns också en risk att det givargemensamma stödet till demokratiska institutioner inte fortsätter i samma form eller omfattning som tidigare.

3.2 Samarbetsområde 2

Social Utveckling

Under detta samarbetsområde identifierar gällande strategi fem olika insatsområden, nämligen:

1. Sektorprogram för utbildning
2. Sektorprogram för hälsovård
3. HIV/AIDS
4. Forskningsamarbete och högre utbildning
5. Kultur

---

¹² CCPR/C/ETH/CO/1 para. 6 och 20

¹³ CEDAW/C/ETH/6-7 para. 18 och 19

Landstrategin utgår ifrån att Sida stödjer breda sektorprogram inom hälsa och utbildning. I ljuset av den politiska utvecklingen i landet och med fokus på utvecklingssamarbete genom "alternativa kanaler" har Sida istället kommit att stödja katalytiska och kvalitetshöjande insatser genom multilaterala kanaler inom områdena utbildning och hälsa. Jämställdhet, liksom kvinnors och barns rättigheter har varit vägledande i valet av insatser inom dessa områden. Arbetet mot HIV/AIDS har Sida framförallt stöttat genom civilsamhällesorganisationer och forskningssamarbetet sker genom Addis Abebas Universitet och Bahar Dar Universitetet, som är en delvis från staten fristående institution.

3.2.1 Resultat på insatsnivå

Antal insatser: 5. Under perioden september 2010 till augusti 2011 har en insats avslutats inom utbildningssektorn.

Insats 1: Grundutbildning och ökad jämställdhet i skolan, genom UNICEF

Insatsens huvudsakliga mål:

- att utveckla och genomföra förskoleverksamhet;
- att öka inskrivningen i grundskolan till 96 % och att en jämn könsfördelning uppnås i 300 utvalda woredas i elva regioner över hela landet, dock med fokus på speciellt utsatta barn och resurssvaga områden;
- att förbättra kvaliteten på utbildningen så att 85 % avslutar primärskolan (minst 50 % med godkända slutbetyg)
- att bidra till att barn i katastrofområden och på flykt ges möjlighet till fortsatt skolgång(mål: 75 %).

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner och genomförandekanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
50	0912-1231	50	Utbildningsministeriet genom UNICEF	Tematiskt programstöd	20%

Resultat:

- En nationell policy för förskoleverksamhet har antagits av den etiopiska regeringen och är styrande för genomförandet av UNICEF:s program.
- Inskrivningen i grundskolan i de valda områden har ökat¹⁴ från 51% till 77%.¹⁵
- Gapet mellan antalet pojkar och flickor som börjar skolan fortsätter att minska och andelen barn som avslutar sin skolgång har också ökat (från 41% 2006 till 50% 2010), för flickor är motsvarande ökning från 33% till 44%.¹⁶

Förbättrad lärarutbildning och läroplaner, införandet av kunskapskriterier och ett bedömningssystem av elevprestationer, samt ett system där man knyter samman resurssvaga och resursstarka skolor har lett till förbättrad kvalitet i undervisningen. För att nå barn på flykt och i katastrofområden har mobila skolor utvecklats med speciellt

¹⁴ Att jämföras med 82% för hela landet år 2010; 80% för flickor och 84% för pojkar, nationellt mål 88 %, 100% år 2015.

¹⁵ Education Annual Abstract ,2009-2010, MoE

¹⁶ Education Annual Abstracts, MoE

anpassat undervisningsmaterial. Målet att 75% av dessa barn ska ha tillgång till fortsatt skolgång har uppnåtts (omfattar ca 70 000 barn).

Inga speciella avvikelser noteras utan sammantaget visar resultaten att genomförandet av insatsen är på rätt väg och att målen sannolikt kommer att uppnås. En risk är dock det finansieringsgap som i år uppgår till c:a 8 MUSD och att UNICEF ännu inte lyckats identifiera nya givare. Andra risker utgörs av bristande kapacitet på lokal nivå och dålig koordinering mellan olika myndighetsnivåer samt en hög personalomsättning bland statstjänstemän. Givarna bör tydligare lyfta sådana problem med relevanta myndigheter, vilket Sida också framfört till UNICEF.

Insats 2: *Förstärkning av det etiopiska barnmorske- och fistulaprogrammet genom UNFPA (för att bidra till att MDG5 och MDG4 uppnås)*

Insatsens huvudsakliga mål är:

- att bidra till minskad mödra- och spädbarnsdödlighet genom förbättrad tillgång till och utnyttjande av bra hälsovård.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner och genomförandekanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
26,9	1007-1306	14,6	Hälsoministeriet genom UNFPA	Program	Barnmorske 90 % Fistula 30 % Anaesthesia 6 %

Programmet har bara pågått i drygt ett år, varför det är för tidigt att redovisa resultat på effektnivå. Tillgången till vård har förbättrats genom utbyggnad och bemanning av hälsokliniker men resultat i termer av utnyttjande och kvalitet på vården kommer först att mätas genom den hälsoundersökning¹⁷ som pågår.

Resultat:

- Drygt 5 000 studenter har skrivits in i den 3 och 4 åriga barnmorskeutbildningen på 23 statliga lärosäten (Mål 800 examineras/år).¹⁸
- Ett extra utbildningsprogram (Accelerated Midwifery Programme, AMP), som riktar sig till sjuksköterskor har införts (1 600 elever inskrivna)
- Två av fyra planerade fistulakliniker har etablerats i olika delar av landet.

Tillgång till och användande av välutbildade barnmorskor är en kritisk faktor för att nå MDG5. Genomförandet av programmet var inledningsvis långsamt p. g. a. försenad arbetsplanering med berörda institutioner. Sida har beslutat om en ettårig förlängning av avtalet för att planerade aktiviteter ska kunna slutföras. En positiv avvikelse från förväntade resultat är att programmet utbildar ett mycket högre antal barnmorskor än planerat men med risk för sämre kvalitet. Trots många utmaningar ser Sida idag positivt på utvecklingen av programmet och sannolikheten stor att uppnå de mål som satts upp.

¹⁷ Demographic and Health Survey

¹⁸ Sida Progress Report, UNFPA, March 2011

Insats 3:Forskningssamarbete med Addis Abebas Universitet (AAU)

Addis Ababa universitetet är det enda universitet i landet som har rätt att utbilda PhD studenter, vilka utgör grunden för landets framtida forskning. Sveriges forskningsstöd går till att bygga upp en inhemsk doktorandutbildning och är inte öronmärkt för specifika ämnesområden.

Insatsens huvudsakliga mål är:

- att utveckla den institutionella kapaciteten hos AAU, och på sikt även landets regionala universiteten samt främja forskning.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
82,9	0906-1112	66,8	Addis Abebas Universitet	Program	100%

Resultat:

- Antalet doktorandutbildningar har det senaste läsåret ökat från 43 till 69. Etiopien har också gått från individuell till tematisk forskning i linje med de nationella prioriteringarna uttryckt i landets femåriga utvecklingsplan.
- Antalet doktorander har ökat det gångna läsåret, från 348 till 451 personer, vilket ska jämföras med programmets mål att utbilda 5000 över en 10 års period. I juli 2011 disputerade 15 personer. Andelen kvinnor bland doktoranderna har ökat från 10% till 15% under det senaste året, jämfört med målet på 25%.
- AAUs budgeterings-, planerings- och uppföljningssystem har datoriserats och effektiviserats, vilket ger ett bättre underlag för beslut .

Sida genomförde i maj 2011 en halvtidsöversyn av forskningssamarbetet. Den visade att aktiviteterna har i huvudsak genomförts enligt planerna, och att samarbetet varit avgörande för att omvandla AAUs forskningsprogram i linje med de nya nationella målsättningarna. Universitetets pågående omorganisation har dock dragit ut på tiden framförallt på grund av att universitetsledningen bytts ut. Detta kan riskera att påverka framtida resultat i forskningssamarbetet. Antalet studenter på magister och doktorandnivå har ökat kraftigt och är nu uppe i dryga 80% av det uppsatta målet om 1 500 studenter. Eftersom det är få kvinnliga studenter på magisterprogrammet har ett speciellt stipendieprogram sjuöatts. Universitetets arbete med att förbättra administrationen har bidragit till att öka effektiviteten och kvaliteten på forskningen, vilket också visar sig genom i en tydlig reorientering mot tematisk forskning angelägen för landets utveckling. Programmets kostnadseffektivitet är god, lokalt utbildade doktorander är betydligt billigare.

En rad svagheter och risker att inte nå uppställda mål lyftes fram vid halvtidsöversynen. Rekommendationerna omfattade bl.a. att minska beroendet av gästprofessorer, att minska "brain-drain" av färdiga doktorer, att stärka upphandlingsfunktionen på universitet och att intensifiera jämställdhetsarbetet. Samtliga dessa utmaningar har tagits upp i dialog med universitetets ledning som har tagit fram nödvändiga åtgärdsplaner.

3.2.2 Bedömning av utvecklingen mot strategins måltolkning för samarbetsområdet: Social Utveckling

Portföljsammansättningen i hälsa och undervisning bedöms av Sida som relevant och väl avvägd. Biståndseffektiviteten har främjats genom att FN samlat alla insatser inom mödrahälsovård i ett gemensamt program där en tydlig givarsamordning finns.

Sverige har genom UNICEF fört dialog med regeringen för flickors och utsatta barns rätt till skolgång. Antalet flickor i primärskolan har ökat markant. Sverige har också fört dialog med UNICEF gällande könsrelaterat våld och varit pådrivande i framtagandet av den studie som ligger till grund för en aktivitetsplan för att minska detta våld. Sverige har med UNFPA och till viss del hälsoministeriet fört dialog för att påverka åtgärder för att minska mödradödligheten.

När det gäller högre utbildning och forskning betonar gällande samsarbetsstrategi vikten av att bidra till inhemsk kapacitetsuppbyggnad, vilket också varit i fokus för det svenska stödet.

Sammantaget kan det konstateras att framstegen inom sociala sektorer har varit mycket goda och att det politiska stödet för dessa satsningar har varit stort. Trots detta förväntas Etiopien inte nå upp till Milleniemålen. Även om mödradödligheten minskar är det långt kvar till att uppnå MDG5. Vidare är det alltför många barn som inte går i skolan (enligt UNICEFs beräkning kring 4 miljoner). Det svenska bidraget, med fokus på kvalitet och jämställdhet, har varit synnerligen relevant, om än begränsat i finansiella termer. Insatserna bidrar till att sektormålen nås genom ge tillgång till fattiga barn i utsatta områden möjlighet till skolgång, där tidigare inga utbildningsmöjligheter fanns samt öka tillgång till kvalitativ förlossnings- och fistula-vård. Tyvärr måste det konstateras att investeringar i social utveckling och högre utbildning ännu inte fått genomslag i framväxten av ett mer demokratiskt och pluralistiskt samhälle.

3.3 Samarbetsområde 3

Ekonomisk Tillväxt

Gällande strategin identifierar följande delområden för att främja ekonomisk tillväxt i Etiopien:

1. Landsbygdsutveckling i Amhara-regionen
2. Infrastruktur
3. Utveckling av den privata sektorn
4. Budgetstöd

Delområde 1 och 2 motsvarades under strategins första år i huvudsak av det s.k. SARDP programmet (Sida – Amhara Rural Development Program) för integrerad landsbygdsutveckling som emellertid avslutades under 2010 medan delområde 4 avslutades redan tidigare. Som ett resultat av SARDP's framgångsrika arbete med landcertifiering pågår nu en lantmäteriutbildning med stöd från Sverige. Under 2011 initierades ett nytt projekt med fokus på ekonomisk diversifiering och kvinnors ekonomiska egenmakt. Dessa insatser resultatredovisas nedan, liksom det till Addis Ababas handelskammare. Under

det gångna året har Sverige stött 6 olika insatser inom området ekonomisk utveckling med i huvudsak inriktning på den privata sektorn

3.3.1 Resultat på insatsnivå

Insats 1: Stöd till Institutionen för Lantmäteri på Bahar Dar Universitetet, i samarbete med Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), i Stockholm

Insatsens huvudsakliga mål är:

- Att stötta institutionen för lantmäteri i dess strävan att bli erkänd för sin excellens i Etiopien och Östafrika.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner och genomförandekanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
27,8	2010-2013	8,7	Bahar Dars Universitet	Projekt	100%

Resultat:

- Nya utbildningsplaner har tagits fram som matchar en ökad efterfrågan på lantmätare på arbetsmarkanden.
- Undervisnings- och forskningskapaciteten på institutionen har ökat kraftigt. Av de 294 ordinarie BSc studenterna utexaminerades under året 55 personer. Därutöver deltar 839 studenter på sommar- och distansundervisning. Programmet omfattar även 7 MSc och 4 PhD studenter.
- Andelen kvinnor bland de inskrivna studenterna är fortfarande få men har ökat från 10% till 20% det senaste året. Det kommer vara svårt att uppnå målet att 40% av de utexaminerade ska vara kvinnor inom ett år. BDU, tillsammans med Sverige, arbetar intensivt på att hitta lösningar för att hantera denna utmaning.
- Det nya universitetscampus dit institutionen ska flytta är snart färdigt. Det möjliggör att fler studenter kan antas till lantmäteriutbildningen från hösten 2011.

Stödet har i huvudsak lett till att de resultat som planerats uppnåtts. De nytexaminerade studenterna är mycket efterfrågade på arbetsmarknaden p.g.a. stora infrastruktursatsningar, stadsplanering och behovet av lärare för till yrkesutbildning av mättekniker. Institutets kapacitet och kompetens har ökat och undervisningsstödet från KTH avvecklas därför gradvis. Det finns en viss risk att färdigställandet av det nya universitetscampusen blir något försenat vilket i så fall innebär att färre kan antas till utbildningen.

Insats 2: Projektet "HARVEST" genom ORDA/IIRR: Gendermedveten diversifiering av sårbara hushålls försörjning"

Projektet är ett samarbete mellan "Organization for Rehabilitation and Development in Amhara" (ORDA), en lokal enskild organisation, och "International Institute for Rural Reconstruction" (IIRR) där ORDA står för genomförandet och IIRR för institutionellt stöd till ORDA.

Insatsens huvudsakliga mål är:

- att bidra till regionens mål för fattigdomsreduktion och livsmedelstrygghet genom förbättrad försörjningskapacitet hos kroniskt sårbara hushåll i fem distrikt i östra Amhararegionen. genom stöd till: 1) lokal marknadsutveckling, 2) diversifiering av inkomster, 3) förbättrade genderrelationer och 4) organisationsstöd till ORDA.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner och genomförandekanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
9,8	2011-2013	4,0	ORDA och IIRR, vilka i sin också samarbetar med lokala myndigheter och landsbygdskommuner.	Projekt	100%

Resultat på outputnivå¹⁹ i relation to till slutmålet i december 2012:

- Cirka 7000 av drygt 8000 hushåll har nåtts (87%), varav 60% är kvinnoledda
- Drygt 2500 fattiga kvinnor och ungdomar av 3300 har nåtts (75%); De står utan egen mark och har fått stöd med att utveckla alternativa försörjningsmöjligheter
- Drygt 1100 av 1170 (94%) par fått utbildning i "hushållets maktrelationer och jämställdhet"
- Hittills har följande antal intressegrupper skapats: Bevattnings 31, Produktion och marknadsföring 43, Spar- och kredit 91, Självhjälpsgrupper för kvinnoledda familjer 112.

Utmaningarna har hittills varit att nå ut till kvinnor och ungdomar som egna intressegrupper. Sida driver tillsammans med ORDA på för att påverka den regionala förvaltningens jordbruksrådgivning så att den ska bli mer anpassad till dessa grupper. Den övergripande risken med projektet är att de olika intressegrupperna som organiseras inte hinner bli tillräckligt självgående under den korta projektperioden. Denna risk hanteras genom 1) att ORDA arbetar nära med de lokala statliga institutionerna för att bibehålla deras stöd 2) att ORDA självt kommer arbeta med målgrupperna efter projektperiodens slut samt

¹⁹ för tidigt att bedöma outcome.

3) att vissa metoder kommer tas upp och spridas av ORDA såväl som statliga institutioner.

Insats 3: Stöd till Addis Abebas Handelskammare och "sektorföreningar" (AACSA)

Insatsens huvudsakliga mål är:

- att bidra till ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning genom ett stärkt deltagande av den privata sektorn genom 1) genomföra studier som hjälper den privata sektorn i sin dialog med staten; 2) utveckla projektförslag; samt 3) kapacitetsuppbyggnad av AACCSA.

Avtalat belopp (MSEK)	Avtalsperiod	Utbetalade medel hittills (MSEK)	Samarbetspartner och genomförandekanal	Samarbetsform	Svensk andel av totala stödet (%)
34,0	2008-2011	20,4	Addis Abebas Handelskammare och "Sektorföreningar"	Projekt	100%

Resultat:

- AACCSAs "Hub" har publicerat 15 olika studier där man identifierat nyckelområden för reformer. Som resultat av detta arbete finns nu ett utkast till redovisnings- och revisionslag hos Finansministeriet; Underlag för ett modernt bolagsregister; Underlag för en reviderad Handelslagen (Commercial Code) är under utarbetande. Reformarbetet går dock mycket långsamt.
- Ett finansieringsfärdigt projekt har tagits fram under året på temat "corporate governance" ("god företagsstyrning") där AACCSA föreslår en etiopisk "uppförandekod", och som i princip antagits av ett antal stora och tongivande företag.
- AACCSA har utvecklat en databas för aktuell statistik över sina medlemmar, medlemsavgifter och personal, inkl. på regionkontoren.

Resultaten av AACCSAs arbete har varit begränsade på policynivå. Dialogen mellan stat och näringsliv i Etiopien präglas av misstro och en lång tradition av politiskt och statligt ledd näringslivsutveckling som tenderar att marginalisera den privata sektorn. Detta är den främsta resultatavvikelsen i projektet. Ett steg i rätt riktning att hantera denna risk, är att regeringen i februari 2011 officiellt lanserade "Forumet för Dialog mellan den Privata och Offentliga sektorn" där hinder för den privata sektorns fortsatta utveckling förväntas adresseras, med stöd från av det ovan nämnda "Hub"-studier. Sverige kommer att påverka och påskynda detta arbete genom samarbete med IFC/Världsbanken.

3.3.2 Bedömning av utvecklingen mot strategins mål för samarbetsområdet: Ekonomisk Tillväxt

Tillväxten i Etiopien har varit hög under året (över 10%) liksom under de senaste 5 åren dock har tillväxten framförallt drivits av en urban servicesektor tillsammans med stora offentliga infrastrukturinvesteringar och sociala reformprogram. Den stora utmaningen framöver är att vidmakthålla en fortsatt hög tillväxt.

Näringslivsklimatet präglas av (politisk) osäkerhet, och krångliga regelverk vilket förklarar det låga intresset för långsiktiga investeringar i produktion och minskade utländska investeringar. Den privata sektorn trängs ut av statligt ägda och företag, vilket riskerar att förstärkas av att fokus i den nya Growth and Transformation Plan (GTP) är på ett antal prioriterade sektorer, eller "värdekedjor", istället för ett mer gynnsamt företagarklimat i stort.

Sveriges stöd till den ekonomiska utvecklingen i Etiopien har trots ovan nämnda utmaningar resulterat i väl dokumenterade och klara framgångar, såsom utvecklingen av en offentlig förvaltning, ett rättsväsende i Amhararegionen för landfrågor samt införandet av "block grants" som ett led i landets decentraliseringspolitik. Erfarenheterna på dessa områden utgör nu en modell för etiopiska staten i övriga landet. Vidare har Sverige varit föregångare med stöd till policyarbete genom privatsektorns handelskammare i Addis Ababa. Arbetet har nu lyfts till federal nivå och utnyttjas i den nationella dialogen mellan privata sektorn och staten kring brännande reformfrågor. Ett dialogforum, Private – Public Partnership Forum, har därför under 2011 etablerats.

I linje med Etiopiens nya GTP har Sverige under sista året fokuserat mera på kvinnors ekonomiska utveckling och egenmakt. Sverige avser fortsätta stödet till reformer för ett gynnsammare företagsklimat. Detta kommer ske genom ovan nämnda dialogforum och genom det reformarbete som planeras komma igång inom kort genom stöd via IFC/Världsbanken.

4. BISTÅNDEEFFEKTIVITET

Samarbetsstrategin för Etiopien innehåller inga mål för biståndseffektivitet. Anvisningarna för genomförande och uppföljning av strategin är tydliga med att i största möjliga mån ska landets egna prioriteringar inom ramen för landets fattigdomsbekämpningsstrategi följas. Vidare ska landets egna system för planering, finansiering och uppföljning användas samt ökad koordination och arbetsfördelning mellan givarna ska eftersträvas. Sverige stödjer utbildnings- och hälsosektorn genom FN-organisationer som i sin tur är väl koordinerade inom ramen för FN:s landprogram (UNDAF). Vissa av de civilsamhällesorganisationer²⁰, speciellt inom området demokrati och mänskliga rättigheter, som fick stöd av Sverige t.o.m. 2010 ingick i ett givarkonsortium med

²⁰ Inkl. Human Rights Council (HRCo), Ethiopian Women Lawyers Association (EWLA)

överenskomna gemensamma mekanismer för finansiering, rapportering och uppföljning. Därutöver har Sverige fortsatt att aktivt delta i de tekniska och sektorbaserade arbetsgrupper som finns, inklusive i allmänna bistånds- och politiska koordineringsfora²¹, liksom i EU kretsen. Syftet med att uppnå Paris-agendans mål har dock försvårats på senare tid då mesta delen av samarbetet har skett genom så kallade "alternativa kanaler", d v s främst genom civila samhället och FN-organen. Således har detta resulterat i färre direkta stat-till-stat avtal och därmed har också anpassningen till landets egna finansiella system och planeringscykler försämrats.

Under året som gått har den etiopiska regeringen, tillsammans med biståndsgivarna, ånyo lanserat i en speciell arbetsgrupp biståndseffektivitet. Bland de frågor som lyfts fram av biståndsgivarna är brist på dialog, framförallt på området "god samhällsstyrning", samt behovet av tydlig och pålitlig information om de samlade biståndsflödena. Etiopien har nu sjösatt en datoriserad "Plattform för Biståndsstyrning"²². Inom EU kretsen, liksom EU+ gruppen (vilken inkluderar Norge) pågår ett arbete med att ta fram en gemensamt strategi och ett gemensamt landprogram, som Sverige aktivt deltar i.

5. DIALOGFRÅGOR

Gällande samarbetsstrategi följer inte riktlinjerna från 2010 och har därmed inga uttalade krav på att ta fram en dialogplan med tillhörande "påverkans- och dialogmål". Däremot understryks vikten av dialog "*Etiopiens starka ägarskap av utvecklingsprocessen skapar förutsättningar för en dynamisk politisk dialog mellan Sverige och Etiopien. Det är således viktigt att använda utvecklingssamarbetet som en plattform för fortsatt politisk dialog om frågor som är av avgörande betydelse för att nå utvecklingssamarbetets mål.*" och dialogfrågor påpekar strategin att "*Övergripande dialogfrågor enligt strategin är: Demokratisering och styrelseformer, jämställdhet, MR och reform av rättsväsendet, HIV/AIDS, ägande och nyttjanderätt till mark och gynnsamt klimat för den privata sektorn.*"

Dialog mellan givarna och företrädare för den etiopiska regeringen ske på tre nivåer: 1) den Etiopiska Partnergruppen (EPG) på ambassadornivå träffar och samtalar med premiärministern, 2) biståndscheferna och sektorgrupperna träffar regelbundet företrädare för berörda ministerier, och 3) på projekt och programnivå. Utöver dessa nivåer och fora finns också EU:s Artikel 8 konsultationer, IMF:s Artikel 4 konsultationer samt FN:s kommission för mänskliga rättigheters genomför regelbundet återkommande landgenomgångar Universal Periodic Review. Sverige deltar aktivt på samtliga nivåer.

Den etiopiska regeringen visar ett oerhört starkt ägarskap men drar en klar gräns mot vad som anses vara inre angelägenheter av politisk karaktär. Detta

---

21 Sverige deltar aktivt i Development Assistance Group (DAG) liksom i de tekniska arbetsgrupperna för privatsektorutveckling, mänskliga rättigheter, samhällsstyrning, jämställdhet, civilsamhället, jordbruksutveckling, m.m.

22 Aid Management Platform

märks tydligt vad gäller försvårade finansieringsmöjligheter för civila samhället efter introduktionen av CSO-lagen. Vidare märks detta också vad gäller makroekonomiska frågor där regeringen trots stora påtryckning från Valutafonden och Världsbanken inte vill vidta nödvändiga åtgärder. Den etiopiska regeringen har däremot öppnat upp för dialog och reformer inom jordbrukssektorn för att förbättra livsmedelsförsörjning.

I Programmet för Demokratiska Institutioner (DIP) önskade givarna använda programmet som en kanal för att diskutera hur man under Etiopiens nya GTP kunde stärka demokratin. Detta uppfattades dock av representanter för den etiopiska regeringen som en politisk fråga att diskuteras på "högnivåforum" med premiärministern. Dialog forum med primärministern sker men utan framgång vad gäller frågor kring mr/demokrati. Därför har EU istället föreslagit en artikel 8 dialog direkt med sektorministerierna.

Andra dialogfrågor som varit aktuella under det senaste året har t.ex. handlat om ansvarsutkrävande och politiskt deltagande på lokal nivå, media- och yttrandefrihet, risken för politisering av biståndet, möjligheterna för den politiska oppositionen att verka, liksom om uttolkning och tillämpning av den nya lagstiftningen för civilsamhällesorganisationer. Tyvärr har dock denna dialog inte lett till några substantiella framgångar.

Däremot har det varit relativt oproblematiskt att föra dialog utifrån mer tekniska aspekter på genomförande, budget och tidtabell för de program som Sverige stöder. Sådan dialog har i vissa fall varit avgörande som t.ex. vad gäller tillämpningen av landlagstiftningen där besittningsskyddet för fattiga människor förbättrats, speciellt för kvinnor. Detta har byggts på ett nära och förtroendefullt samarbete med staten.

För Sverige som inte bara är en 'obetydlig' givare i Etiopien (MSEK 195 år 2010 jämfört med USA 846 miljoner USD, UK 190 miljoner £ och Canada 78 miljoner USD) men också utan direkt dialogmöjligheter på högsta nivå, blir det nästan omöjligt att verka för känsliga frågor inom civila och politiska rättigheter. Med tanke på Sveriges (låga) allokering till Etiopien bör dialog även fortsättningsvis föras inom ramen för EU artikel 8. Sverige bör också fortsätta med innovativa metoder på gräsrotsnivå av teknisk natur men med potential för policypåverkan. Sverige bör också fortsätta dialog för att främja åtnjutande av sociala och ekonomiska rättigheter särskilt för att stoppa våld mot kvinnor.

6. DE TRE TEMATISKA PRIORITERINGARNA

Demokrati och Mänskliga Rättigheter

Som framgår av insats- och sektorrapporeringen ovan gör Sida stora ansträngningar för att inom alla sektorer främja ett rättighetsperspektiv och en demokratisk utveckling, men det är en stor utmaning att hitta de få ingångar och möjliga arenor där detta låter sig göras. Det ökande stödet till och genom civilsamhället inom alla sektorer har varit en viktig drivkraft i att försöka upprätthålla en pluralism i samhället, samtidigt som deras möjligheter att driva opinionsbildning, eller utkräva politiskt ansvar, är oerhört begränsade. Den

bredare givargruppen för mr-frågor har varit pådrivande i arbetet med att följa upp de rekommendationer som Etiopien ratificerat inom ramen för den universella periodiska översynen. En av rekommendationerna som accepterats av Etiopien är utarbetandet av en nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter. Detta kan utgöra en möjlighet för att tillhandahålla svensk expertis inom ramen för DIP-stödet.

Vissa aktörer anser att icke-diskriminering som princip är svår att driva i en miljö som upplevs vara präglad av att partimedlemskap och etnisk tillhörighet är det som egentligen styr tilldelning av resurser och positioner.

Jämställdhet

Utöver arbetet med att öka andelen kvinnor och flickor som deltar i och drar nytta av de olika program som Sverige stöder (se kap. 3), en målsättning som delas av den Etiopiska regeringen, har Sida också krävt att alla CSO:s som får stöd av Sida skall ha en jämställdhetsplan och könsuppdelad resultatredovisning och uppföljning.

Många CSO:er arbetar dessutom aktivt med folkbildning och organisering av kvinnor. Sidans stöd har varit instrumentellt för att kvinnors lagstadgade rätt till land ska omsättas i den satsning på landadministration som för närvarande pågår i hela landet. Sida har också stött en del innovativa genderansatser, såsom "pappautbildning" i Amhara-programmet. Tillsammans med andra givare har Sida också stött en genomlysning ur jämställdhetsperspektiv av Etiopiens nya GTP. Analysen visar på att det finns en starkt uttalad politisk vilja vad gäller främjandet av kvinnors ekonomiska egenmakt från den etiopiska regeringen. Dock återstår en rad utmaningar såsom integrationen av jämställdhetsfrågorna inom respektive sektorstrategier.

Generellt kan konstateras att Etiopien fortfarande ligger mycket långt ner på "Gender Gap Index", men att utvecklingen ändå går åt rätt håll. Etiopien rankades 121 utav 134 länder under 2010.²³ Fortsatt dialog kring analysen kommer att äga rum gemensamt med givargruppen för jämställdhetsfrågor och kvinnoministeriet. En särskild arbetsgrupp bestående av en rad givarrepresentanter har bildats i syfte att föra dialogen vidare. Dialog kring särskilda frågor, bl a människohandel, har drivits med Kommissionen för mänskliga rättigheter inom ramen för EU:s handlingsplan för främjandet av jämställdhetsfrågorna.

Klimatförändring

Sverige gör miljöbedömningar för alla relevanta insatser och därmed reduceras riskerna för de negativa klimat- och miljöeffekter. Intresset för klimatfrågor ökar inte minst p.g.a. Etiopiens framträdande roll i klimatförhandlingarna och alltmer

---

²³ Global Gender Gap Report, 2009

frekventa torkperioder i landet. Civilsamhällesorganisationer som Sverige stödjer och som arbetar integrerat med miljö- och klimatfrågor har således potentiellt goda möjligheter genomföra sina åtaganden vad gäller dessa frågor. Det finns dock en stor risk att dessa tematiska prioriteringar inte följs upp systematisk då deras komplexitet är stor och att mätbara mål därför ofta inte sätts upp. Genomförandekapaciteten brister därmed och denna integrering av dessa frågor kan därmed inte få optimalt genomslag. Dessa risker kan systematiskt hanteras om personalresurser medger.

För att nämna några konkreta insatser så stöder Sverige flera CSOs som direkt eller indirekt arbetar med klimatanpassning genom småskalig bevattnings och minskning av användandet av fossila bränslen genom solcellsteknik. Utöver olika CSO-stöd har Ambassaden stöttat en dialog, mellan etiopiska *Environment Protection Agency* (motsvarande Naturvårdsverket), och Svenska Energimyndigheten, om ett möjligt samarbete mellan dessa båda myndigheter. Sverige har också inbjudit Etiopien att delta i gruppen "*Friends of the Fossil Fuel Subsidy Reform Group*" som har målet att uppmuntra G20 länder att inte längre subventionera fossilt bränsle. Etiopien är ett av få LDC-länder som inte subventionerar fossilt bränsle, vilket underlättar en omställning till nya klimatvänliga energislag. De är nu medlem i denna grupp.

7. DE TVÅ PERSPEKTIVEN

Fattiga människors perspektiv

Det svenska stödet till det civila samhället kanaliseras genom sex paraplyorganisationer. Genom samarbetet med 112 enskilda organisationer har programmet visat på omfattande resultat för att förbättra fattiga människors livsvillkor och egenmakt. Organisationerna verkar i totalt 141 distrikt. En analys av 2010 års rapporter visar att majoriteten av de fattiga människor som nås av programmet är föräldralösa och utsatta barn, människor som lever med HIV/AIDS, arbetslösa kvinnor samt bönder. Under 2010 har programmet nått ca 4,6 miljoner unga arbetslösa, kvinnor och män, samt föräldralösa och utsatta barn som lever med HIV/AIDS. Sidas stöd till civilsamhället spelar alltså en avgörande roll i att nå de mest fattiga och utsatta hushållen på gräsrotsnivå, dit den etiopiska regeringen på grund av begränsad kapacitet inte alltid når. Arbetslösa ungdomar och andra grupper har också aktivt engagerats i vissa projektområden genom olika stödinsatser där varje grupp har bestått av mer än hälften kvinnor. Utbildning och material har tillhandahållits i syfte att diversifiera gruppernas inkomster.

Etiopiens höga befolkningstillväxt och en f.n. ca 40 procentig inflation på livsmedelspriserna försvårar fattigdomsbekämpningen.

Rättighetsperspektiv

Civilsamhälleslagen har försvårat stöd till MR sektorn och särskilt stöd till tidigare aktiva organisationer inom mr-området, men rättighetsperspektivet i Etiopien främjas framförallt via stöd till demokratins nyckelinstitutioner och stöd till civila samhället. En

rad insatser har hjälpt fattiga kvinnor och flickor att stärka sina rättigheter genom att bidra till ekonomiska egenmakt och motverka våld mot kvinnor och kvinnlig könsstympning. Stödet har framförallt hjälpt unga flickor att undkomma könsstympning och stärka deras hälsa och därmed rätten till att bestämma över sin egen kropp. Andra utsatta, marginaliserade grupper och arbetslösa ungdomar har också genom särskilda utbildningsinsatser fått möjligheter att starta egna företag. Beteendeförändringar har kunnat påvisas och lett till förebyggande och kontroll av hiv/aidsspridningen som länge utgjort tabuområden. Utbildningsinsatser inom specifika projektområden har således lett till att både kristna och muslimska grupper genomgått hiv/aids-test tillsammans. Genom andra insatser har särskilda insatser skett för att öka pojkars deltagande genom etablerandet av "pojkgupper" i Addis Abeba. Syftet har varit att främja jämställdhet som ett medel för att förebygga hiv/aidsspridningen och våld mot kvinnor.

2010 års rapport visar att förmågan hos de institutioner som får stöd genom DIP har ökat när det gäller att fullgöra sina konstitutionella mandat, såsom utredning av brott mot mänskliga rättigheter, ansvarsutkrävande, korruption och missförhållanden ökat. Dessutom visar rapporteringen att programmet bidragit till ökad medvetenhet om mänskliga rättigheter, korruption och tillgång till institutionernas service. Genom stödet till Kommissionen för mänskliga rättigheter har samarbete inletts med civila samhället och etablering av 110 kontor för juridiskt stöd och rådgivning möjliggjort en bredare geografisk täckning, ökad tillgång till rättsväsendet och förmågan att nå ut till fattiga och utsatta människor. En minskning av framförallt småskalig korruption är en konsekvens av ökad medvetenhet och förståelse för kostnaden av korruption samt deltagande och ansvarsutkrävande för att bekämpa korruption i landet. Ökat deltagande från allmänheten har också kunnat påvisas genom stödet till parlamentet och andra institutioner inom ramen för DIP. Ett exempel är att andra kammaren i riksdagen, House of Federation, arrangerat nationella medvetandekampanjer kring landets grundlag och genom tecknade serier för skolbarn. Serien sänds i lokal tv och har fått stor respons från barn som har möjligheter att ringa in efter sändningarna för att ställa frågor. Seriernas budskap har kretsat kring jämställdhetsfrågor och utbildning kring mänskliga rättigheter enligt grundlagen. Ombudsmannaämbetet har under året arbetat med att expandera och stärka parlamentet för ungdomar och barn.

Sidas samarbete med ILO, International Labour Organisation, har bidragit till kapacitetsuppbyggnad av rättsväsendet, främst genom utbildning av domare. Det har bidragit till en ökad kompetens i tillämpning av arbetslagen för att minska diskriminering i arbetsmarknaden.

8. DEN KONTEXTUELLA RAMEN

- Parlamentsvalet i juni 2010 ledde till att regeringskoalitionen EPRDF nu helt dominerar den etiopiska "riksdagen" (bortsett från 2 oberoende ledamöter), vilket har lett till att inga politiska alternativ till regeringens egen dagordning diskuteras. Samma dominans återfinns på regional och lokal nivå och att arbeta med demokratiseringsprocesser och ansvarutkrävande i Etiopien blir därmed en utmaning.

- I slutet av 2010 presenterade regeringen den nya GTP d.v.s. planen för tillväxt och fattigdomsbekämpning. I GTP utgår regeringen ifrån en fortsatt hög tillväxt på i genomsnitt 14% om året, vilket få bedömare tror är realistisk (snarare 6-7%) och planen uppfattas därför som alltför ambitiös. Givarna ställer sig visserligen bakom GTP:n i stora drag, men har också pekat på dess brister när det gäller att justera den politik som lett till dagens makroekonomiska obalanser²⁴, liksom den upplevda oviljan att främja en reell demokratisering och en privatsektorutveckling.
- Ovanstående är frågor, tillsammans med mänskliga rättigheter och demokratifrågor, har givarna försökt att ta upp i dialogen med den etiopiska regeringen, men hittills med föga framgång. EU har därför föreslagit att artikel 8 dialogen istället ska äga rum med berörda sektorministrar, och inte som tidigare, direkt med premiärministern. USA har f.ö. också ändrat strategi och inlett dialog med berörda ministrar inom olika sektorer och hoppas på en bättre och mer effektiv dialog i känsliga frågor.
- Den subregionala kontexten präglas av fortsatt politisk osäkerhet, med uppblossande interna konflikter i det nya grannlandet Södra Sudan; pågående konflikter i (södra) Somalia och en storskalig humanitär katastrof; fortsatt osäkerhet kring Eritreas politiska framtid och dess destabiliserande roll i sub-regionen; och med den "arabiska våren" i bakgrunden. Denna osäkerheten talar knappast för ett öppnare samhällsklimat i Etiopien på kort sikt, och har lett till stora flyktingströmmar från framförallt Somalia och Eritrea, med åtföljande omfattande humanitära behov. Men, den subregionala utvecklingen har också potentiellt positiva konsekvenser, inte minst genom att Etiopien kan förnya sin relation till Egypten, vilket skulle kunna underlätta förhandlingarna runt Nilen, men också i form av ökad regional integration framförallt med södra Sudan.
- Denna (delvis förändrade) kontext bör på kort sikt leda till moderata/låga förväntningar på en reell demokratiseringsprocess i liberal mening, samtidigt som det förefaller än mer viktigt att stötta de förändringsaktörer som finns och tillåts verka, samt att fortsätta arbeta med att skapa förutsättningar för framtida demokratisering. Givet att Sida volymmässigt är en mycket liten biståndsaktör, bör Sida också i ökad utsträckning söka komplementaritet och samarbete med andra givare framför allt EU.

---

²⁴ Kroniskt hög inflation och alltför begränsade valutareserver